

ปัญหาการใช้และการตีความกฎหมายว่าด้วย
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และแนวทางการแก้ไขปัญหา

บรรยายโดย นางเยาวนิจ เพ็ชรน้ำเขียว

ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ

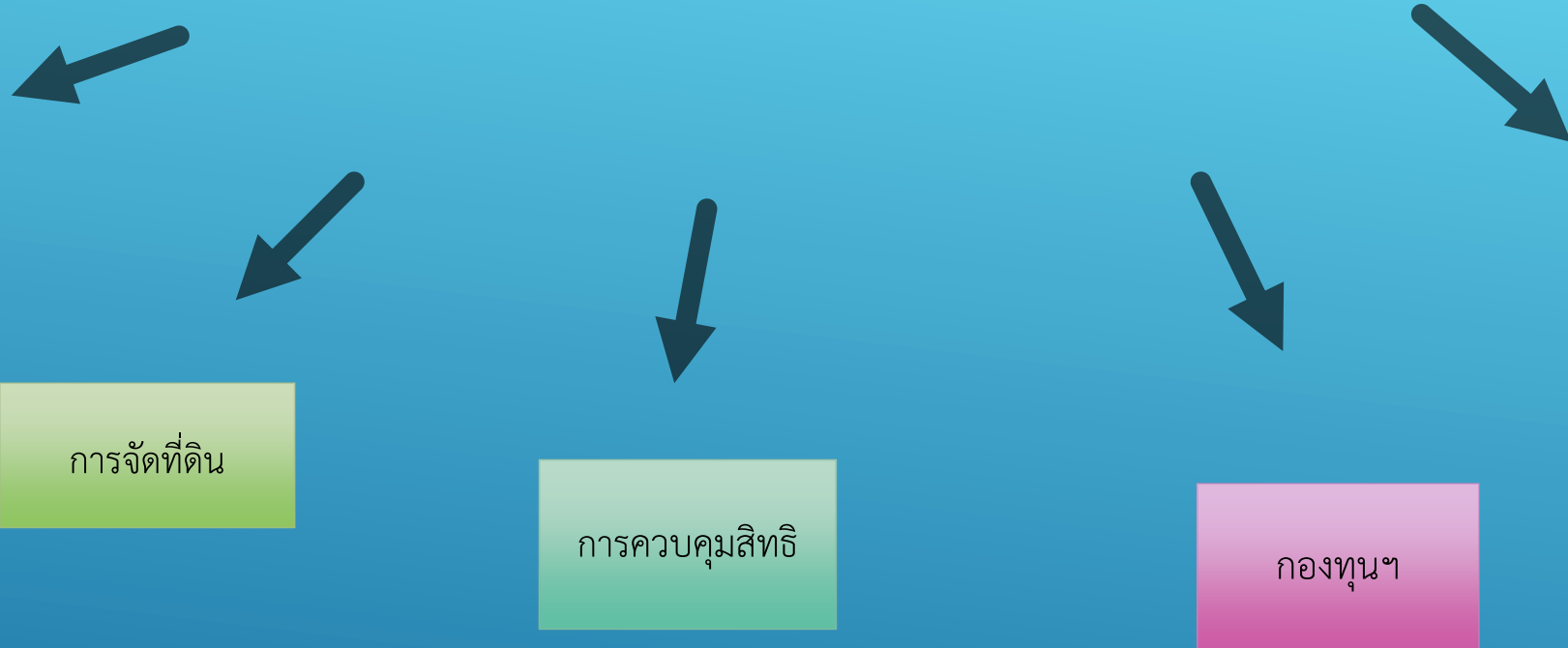
การนำที่ดินมา

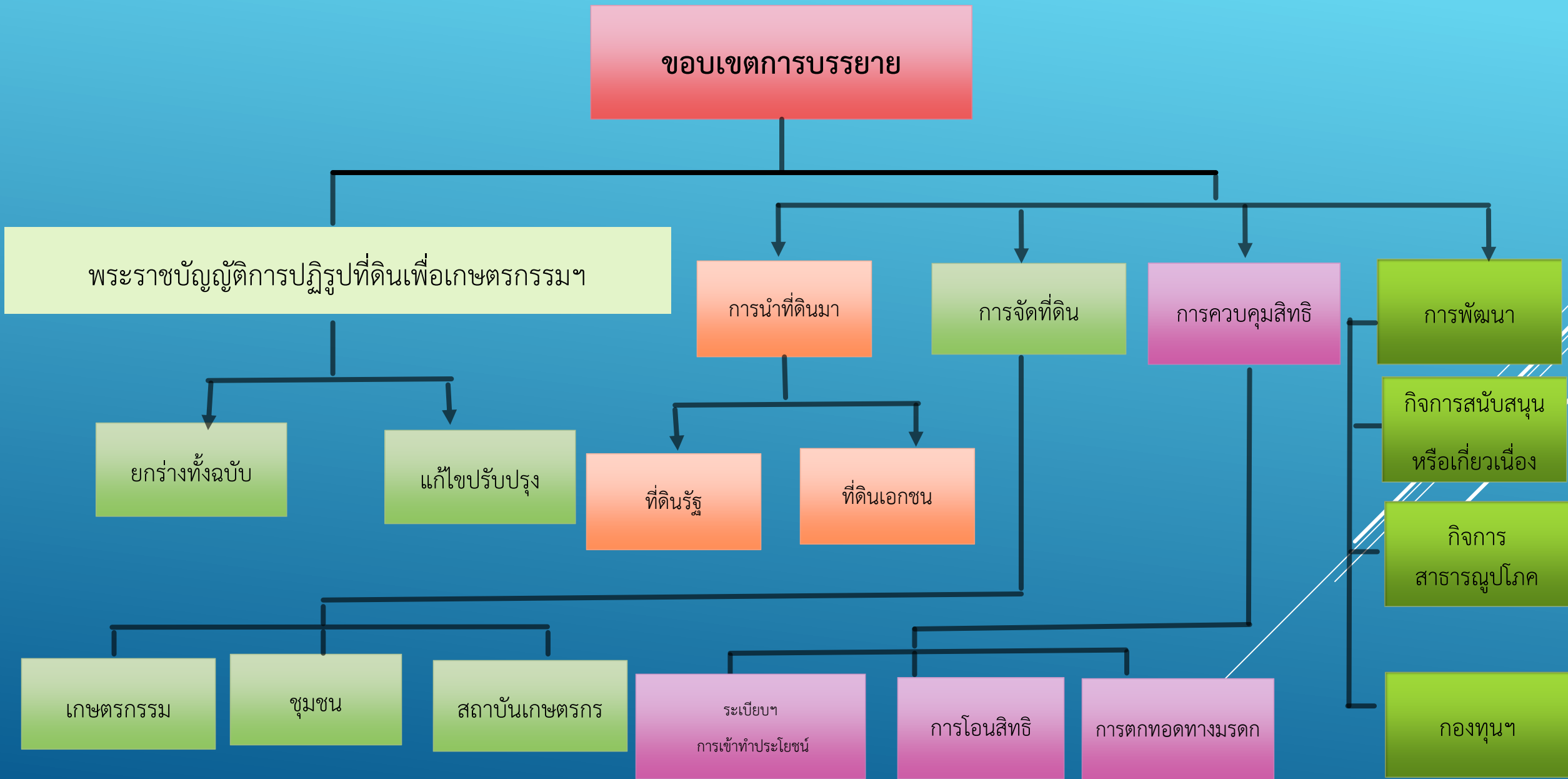
การพัฒนา

การจัดที่ดิน

การควบคุมสิทธิ

กองทุนฯ

การนำที่ดินมา

```
graph TD; A[การนำที่ดินมา] --> B[ที่ดินรัฐ]; A --> C[ที่ดินเอกชน]; B --> D["๑. ที่ดินสาธารณประโยชน์<br/>๒. ที่ดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ<br/>๓. ที่รกร้างว่างเปล่า<br/>๔. ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ"]; C --> E["๑. การจัดซื้อ<br/>๒. การเวนคืน<br/>๓. ที่ดินพระราชทาน/ที่บริจาค<br/>๔. ราชพัสดุ"];
```

ที่ดินรัฐ

๑. ที่ดินสาธารณประโยชน์
๒. ที่ดินที่สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ
๓. ที่รกร้างว่างเปล่า
๔. ที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

ที่ดินเอกชน

๑. การจัดซื้อ
๒. การเวนคืน
๓. ที่ดินพระราชทาน/ที่บริจาค
๔. ราชพัสดุ

ปัญหาการนำที่ดินมา

ที่ดินรัฐ

ที่ดินสาธารณประโยชน์

การนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

หน่วยงานอื่นขอใช้ที่ดิน

ที่ราชพัสดุ

การให้ความยินยอม

ก่อนปี ๒๕๓๒

หลังปี ๒๕๓๒

ที่รกร้างว่างเปล่า

กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ที่ป่าสงวนแห่งชาติ

การตัดไม้

การกันพื้นที่ตามบันทึกข้อตกลง/การระงับผูกพัน

การทับซ้อนกันของพื้นที่

ที่ดินเอกชน

พ.ร.บ. จัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. ๒๕๖๐
- การซื้อโดยเฉพาะเจาะจง

พ.ร.ฎ. กำหนดเขตฯ ใช้เวลานาน

ที่ดินมีราคาแพง

การจัดที่ดินแปลงเกษตรกรรม

การคัดเลือก

๑. ประกอบเกษตรกรรมเป็นหลักดูจากใช้เวลาส่วนใหญ่
๒. ผู้ยากจน ผู้จบการศึกษาทางการเกษตร หรือเป็น
บุตรเกษตรกร/ไม่มีอาชีพที่มีรายได้ประจำเพียงพอ+ไม่
มีที่ดินทำกิน+ประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมเป็น
หลัก

ต้องมีคุณสมบัติตาม ข้อ ๖ และ
ข้อ ๗ ของระเบียบ คัดเลือก
เกษตรกรฯ

พิจารณาภายใต้หลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ผู้ถือครองที่ดินรัฐ หรือผู้เช่าที่ดิน และเป็นผู้ทำกินในที่ดิน
๒. ผู้ขึ้นทะเบียนขอรับที่ดินทำกิน
๓. เกษตรกรอื่นตามที่ คปจ. กำหนด

ขั้นตอนการจัดที่ดิน

๑. **รังวัดที่ดิน**
๒. สอบสวนสิทธิ
๓. จัดทำบัญชีคัดเลือก

ประกาศให้ยื่นคำขอฯ

๑. ส.ป.ก.จังหวัด รับคำขอฯ
๒. ตรวจสอบคำขอฯ และเอกสาร
๓. ตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น
๔. ออกใบรับคำขอ

๑. เสนอคณะอนุกรรมการฯ
ระดับอำเภอพิจารณาเห็นชอบ
๒. เสนอ คปจ. พิจารณานุญาต

ประกาศผล การคัดเลือก

- จัดทำหนังสือรับรองที่ดิน (ส.ป.ก.๔-๒๘) หนังสือ
อนุญาตฯ (ส.ป.ก. ๔-๐๑)
- จัดทำสัญญาเช่า/สัญญาเช่าซื้อ

- โอนกรรมสิทธิ์เมื่อชำระค่าเช่าซื้อครบ

การจัดที่ดินชุมชน

การจัดที่อยู่อาศัยให้แก่เกษตรกร ตามมาตรา ๔

ไม่มีระเบียบกำหนด หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข

ใช้มติ คปก. ๘/๒๕๔๔ และ ๒/๒๕๔๖

การกำหนดขอบเขต

การกำหนดคุณสมบัติ

การกำหนดเนื้อที่

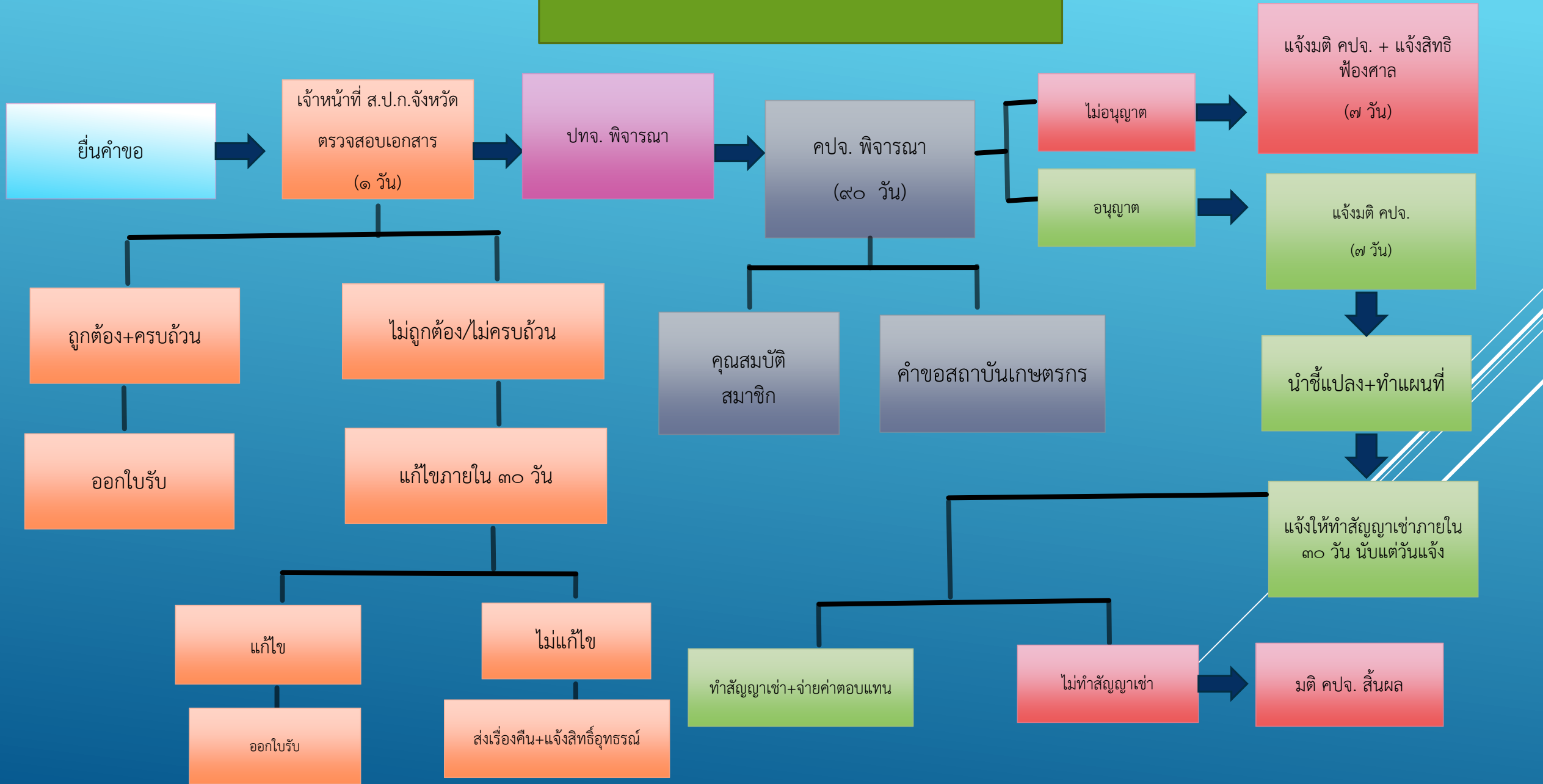
จัดที่ดินให้แก่ผู้ประกอบการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๓๐ วรรคห้า

ประกาศ รมต.กษ. ข้อ ๑.๕

ระเบียบฯ กิจการสนับสนุน หรือเกี่ยวเนื่องฯ

การจัดที่ดินให้แก่สถาบันเกษตรกร

การจัดที่ดินสำหรับกิจการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา ๓๐ วรรคห้า

ประกาศของ รมต. กษ

ระเบียบ คปก.

๑. จัดโดยการเช่า/เช่าซื้อ/ซื้อ/เช่าทำประโยชน์
๒. จำนวนเนื้อที่ไม่เกิน ๕๐ ไร่
๓. เพื่อใช้สำหรับกิจการตามประกาศของ รมต. กษ.

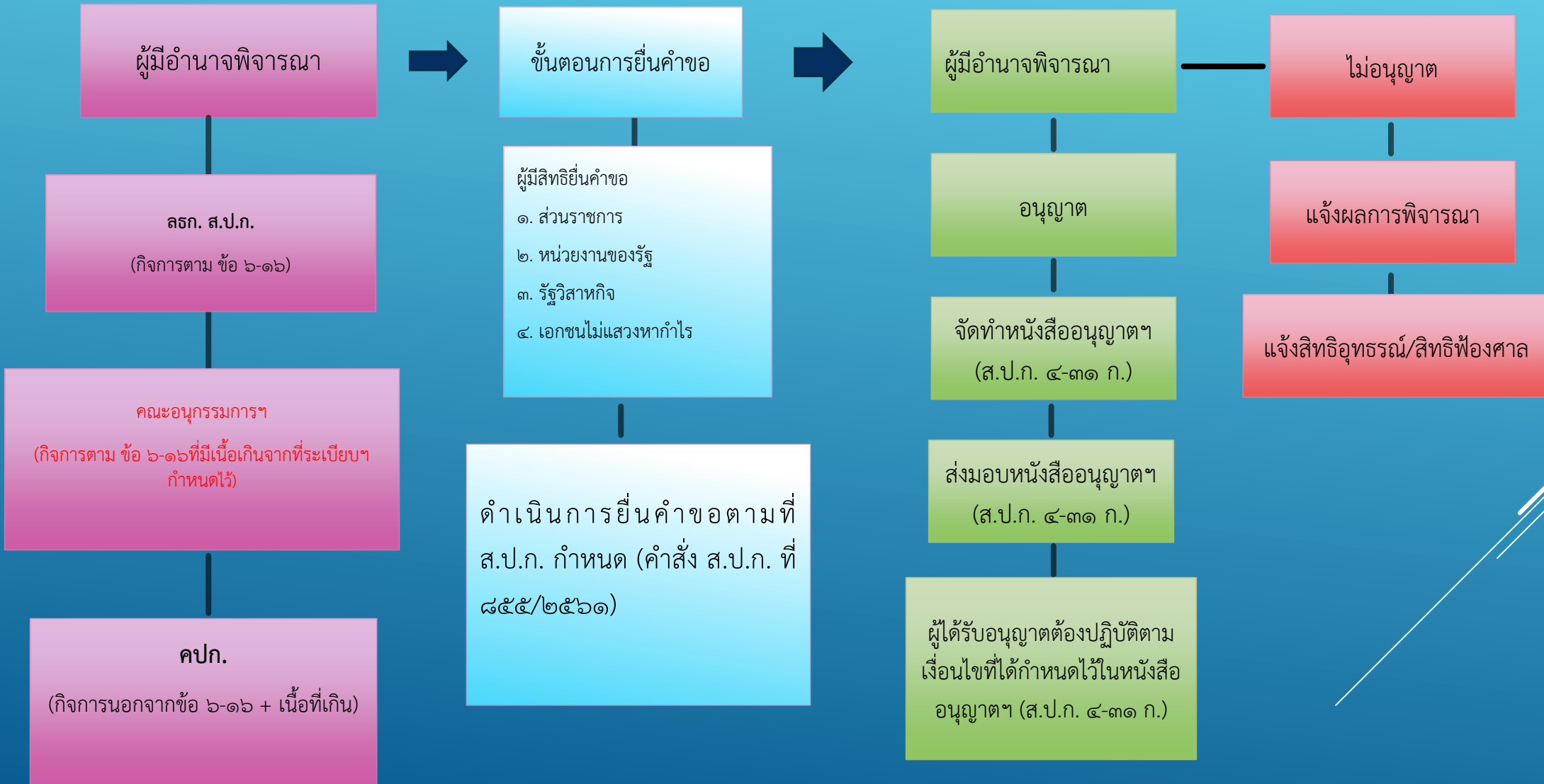
๑. กิจการอื่นที่เป็นการสนับสนุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

- ๑.๑ กิจการทางวิชาการเกษตร สาธิต/ทดลอง เพื่อประโยชน์ทางเกษตร
- ๑.๒ กิจการส่งเสริม/ประกันราคา/ลดต้นทุน
- ๑.๓ กิจการที่เป็นข้อตกลงร่วมกับ ส.ป.ก.
- ๑.๔ กิจการที่เป็นการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม/ปัจจัยการผลิต/การผลิต/การตลาด
- ๑.๕ กิจการที่เป็นการบริการ/เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ ในด้านเศรษฐกิจ/สังคมในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๒. กิจการที่เป็นการเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หมายถึงกิจการแปรรูปผลิตผลเกษตรกรรม ซึ่งใช้ผลผลิตทางเกษตรกรรมในเขตปฏิรูปที่ดินเป็นหลัก

๑. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นคำขอ
๒. กำหนดหลักเกณฑ์ ในการตรวจสอบ
 - ตรวจสอบคำขอ และเอกสารประกอบ
 - ตรวจสอบพื้นที่
๓. กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาต
 - คปก. เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาต
 - ระยะเวลาในการ เช่า เช่าซื้อ หรือเช่าทำประโยชน์ ส.ป.ก. เป็นผู้กำหนด
 - การจ่ายค่าตอบแทน หรือการยกเว้นการจ่ายค่าตอบแทน

การพิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคฯ

การจัดที่ดิน

เกษตรกรรม

๑. การคัดเลือก

- การกำหนดคุณสมบัติไม่ตอบสนองกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน
- การตรวจสอบคุณสมบัติทำได้ยาก อย่างเช่น ความประพฤติดี หรือเป็นผู้มีที่ดินไม่เพียงพอแก่การครองชีพ

๒. ขั้นตอนการจัด

- การพิจารณาโดยรูปแบบคณะกรรมการขาดความคล่องตัว และใช้งบประมาณเยอะ
- ไม่มีบทบัญญัติให้สิทธิในการอุทธรณ์

สนับสนุนหรือ เกี่ยวเนื่อง

ชุมชน

- ไม่มีขอบเขต
- ไม่มีระเบียบฯ ใช้มติ คปก.

เนื้อที่

- จำกัดเนื้อที่ไม่เกิน ๕๐ ไร่
- ไม่ชัดเจนว่าจำนวน ๕๐ ไร่ต่อคำขอฯ หรือต่อพื้นที่

ประกาศ กษ

- กำหนดประเภทกิจการไม่ชัดเจน
- การกำหนดขอบเขตการใช้ที่ดินไม่ชัดเจน

การยินยอมหรืออนุญาตให้ใช้ ที่ดินตามกฎหมาย

ปิโตรเลียม

กังหันลม

เหมืองแร่

กิจการ สาธารณะ

กิจการสาธารณูปโภค

อำนาจในการออกระเบียบฯ

การกำหนดลักษณะของกิจการในส่วนของกิจการอื่นๆ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

จำกัดผู้ยื่นคำขอฯ

- ส่วนราชการ
- หน่วยงานของรัฐ
- รัฐวิสาหกิจ
- เอกชนที่ไม่แสวงหากำไร